

Svet
Evropske unije

Bruselj, 6. marec 2017
(OR. en)

6846/17

COHOM 28
COPS 74
CFSP/PESC 200
FREMP 20
DEVGEN 31
SOC 159
JAI 181
JEUN 30
ILO 3

IZID POSVETOVANJA

Pošiljatelj:	generalni sekretariat Sveta
Datum:	6. marec 2017
Prejemnik:	delegacije
Št. predh. dok.:	6203/17 COHOM 19 COPS 44 CFSP/PESC 134 FREMP 13 DEVGEN 21 SOC 84 JAI 108 JEUN 18 ILO 2
Zadeva:	Sprememba smernic EU za spodbujanje in varstvo otrokovih pravic (2017) Ne zapostavljajmo nobenega otroka

V prilogi vam pošiljamo spremembo smernic EU za spodbujanje in varstvo otrokovih pravic (2017)
– Ne zapostavljajmo nobenega otroka, ki jo je Svet sprejel na 3525. seji 6. marca 2017.

Sprememba smernic EU za spodbujanje in varstvo otrokovih pravic (2017)

Ne zapostavljajmo nobenega otroka

(Svet za zunanje zadeve, 6. marec 2017)

Kazalo

1. UVOD.....	3
A. Razlogi za ukrepanje	3
B. Namen in področje uporabe.....	5
2. NAČELA UKREPANJA EU	6
A. Konvencija ZN o otrokovih pravicah	6
B. Pristop, temelječ na pravicah, ki zajema vse človekove pravice.....	9
C. Vključevanje pravic.....	14
3. PREDNOSTNE NALOGE SODELOVANJA EU.....	15
4. ORODJA EU ZA SPODBUJANJE IN VARSTVO OTROKOVIH PRAVIC	16
5. OPERATIVNE SMERNICE	18
6. IZVAJANJE IN OCENJEVANJE TEH SMERNIC	30
Priloga I – pravni instrumenti in politični dokumenti EU.....	31
Priloga II – Seznam ciljev trajnostnega razvoja in najpomembnejših ciljev za otroke.....	37
Priloga III – Smernice EU o človekovih pravicah, sporočilo Komisije in sklepi Sveta	41

1. UVOD

A. Razlogi za ukrepanje

Otrokove pravice so človekove pravice. So nedeljive, univerzalne in neodtujljive. V Pogodbi o Evropski uniji (Lizbonska pogodba), ki je začela veljati leta 2009, je vključena jasna zaveza za spodbujanje varstva otrokovih pravic v notranjih in zunanjih ukrepih EU (glej Prilogo 1 za pregled pravnih instrumentov EU in njene politike na tem področju). Evropska unija s temi smernicami ponovno potrjuje svojo zavezanost celovitemu varstvu in spodbujanju otrokovih pravic v svoji zunanji politiki na področju človekovih pravic, v skladu z določbami Konvencije ZN o otrokovih pravicah in njenih izbirnih protokolov ter drugimi ustreznimi mednarodnimi standardi in pogodbami.

Po svetu vsak dan umre 16 000 otrok, večinoma zaradi razlogov, ki jih je mogoče preprečiti ali odpraviti. Skoraj polovica vseh smrti otrok, mlajših od 5 let, je posledica podhranjenosti. Rojstva skoraj 230 milijonov otrok po svetu (približno tretjina), mlajših od 5 let, niso bila nikoli uradno zabeležena.¹ Vsakih pet minut umre otrok zaradi nasilja doma, v šoli ali skupnosti. V preteklem letu je bila po svetu do milijarde dečkov in deklic, starih od 2 do 17 let, žrtev fizičnega, spolnega ali psihičnega nasilja.² Otroci so žrtve različnih oblik dela otrok, zlasti najhujših oblik. Posebno pozornost je treba nameniti tveganjem za deklice in dečke v zvezi s spolom. Otroci so žrtve spolnega izkoriščanja in zlorab. Deklice in dečki so lahko žrtve zgodnjih in prisilnih porok, deklice pa so lahko izpostavljene trpljenju zaradi škodljivih praks, kot je pohabljanje ženskih spolovil. Veliko preveč otrok nima možnosti za kakovostno izobraževanje (trenutno 124 milijonov otrok ne obiskuje šole³) ter ustrezno zdravstveno in socialno oskrbo.

¹Statistični podatki s spletnega mesta UNICEF (oktober 2016), <https://www.unicef.org/statistics/>

² Globalno partnerstvo proti nasilju nad otroki; https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/commitments/552_9061_commitment_Partnership_Pr evalence_Consequences_A4.pdf

³ UNESCO, 2015: <http://www.uis.unesco.org/Education/Documents/fs-31-out-of-school-children-en.pdf>

Otroci v težkih razmerah, kot so otroci, ki živijo v revščini, konfliktnih in nestabilnih razmerah, invalidni otroci, otroci, ki jim je bila odvzeta prostost ali ki kršijo zakone, migrantski in begunski otroci (po svetu je skoraj 50 milijonov otrok izseljenih v drugo državo oziroma prisilno razseljenih in zdaj predstavljajo polovico vseh beguncev⁴) ter otroci brez spremstva ali družine so še zlasti ogroženi in izpostavljeni diskriminaciji, marginalizaciji, institucionalizaciji in izključenosti.

To spremembo smernic potrebujemo zato, ker je od njihovega sprejetja leta 2007 prišlo do številnih sprememb v zvezi s pravicami otrok po svetu in razvojem politike EU o otrocih v zunanjem delovanju EU. Samo v letu 2015 so bili sprejeti številni pomembni mednarodni sporazumi, od katerih še posebej izstopata agenda za trajnostni razvoj do leta 2030⁵ z zavezo, da se otrokom in mladim zagotovi spodbudno okolje za uresničevanje vseh njihovih pravic in zmožnosti (odstavek 25), in sporazum o financiranju za razvoj⁶ (akcijska agenda iz Adis Abebe).

Eno od ključnih načel agende za trajnostni razvoj do leta 2030 je: „nihče ne bo zapostavljen“, kar pomeni, da si bodo mednarodna skupnost in zlasti države bolj prizadevale za zagotovitev enakih možnosti za vse ljudi in doseganje najbolj ranljivih in marginaliziranih.

Generalna skupščina ZN je septembra 2016 prvič sklicala vrh voditeljev držav in vlad na temo velikih gibanj beguncev in migrantov. Zaključni dokument, newyorška deklaracija⁷, vsebuje zaveze za varstvo človekovih pravic vseh beguncev in migrantov, ne glede na njihov status. Med zaveze spadajo zagotavljanje, da se vsi begunski in migrantski otroci izobražujejo v nekaj mesecih po prihodu, preprečevanje spolnega nasilja in nasilja na podlagi spola in odzivanje nanj, prizadevanja za odpravo prakse pridržanja otrok za namene določitve njihovega migrantskega statusa, varstvo pravic žensk in deklet ter spodbujanje njihovega celovitega, enakopravnega in učinkovitega sodelovanja pri iskanju rešitev.

⁴ *Iztrgani iz domov: naraščajoča kriza za otroke begunce in migrante (Uprooted: The growing crisis for refugee and migrant children)*, UNICEF (september 2016), stran 3 in 6.

⁵ *Spremenimo svet: agenda za trajnostni razvoj do leta 2030*, resolucija, ki jo je 25. septembra 2015 sprejela Generalna skupščina Združenih narodov (UNGA A/RES/70/1).

⁶ Agenda za ukrepanje iz Adis Abebe s tretje mednarodne konference o financiranju za razvoj (agenda za ukrepanje iz Adis Abebe), A/RES/69/313, avgust 2015.

⁷ Newyorška deklaracija za begunce in migrante, A/71/L.1*, 13. september 2016

V globalni strategiji za zunanjo in varnostno politiko Evropske unije⁸ je poudarjen pomen ciljev trajnostnega razvoja in izpostavljena zavezanost vključevanju človekovih pravic v vsa področja politike v okviru zunanjega delovanja EU. V skladu z večstranskim pristopom k družbeni odpornosti obstaja tudi trdna zaveza, da se bomo osredotočili na krepitev dejavnosti na področju izobraževanja, komuniciranja, kulture in mladine. Tudi v predlogu Evropske komisije za novo Evropsko soglasje o razvoju⁹ je izpostavljena ta zavezanost vključevanju človekovih pravic in usklajevanju politike razvojnega sodelovanja EU z Agendo 2030. Poleg tega se je EU zavezala, da bo v svojih dejavnostih prevzela pristop, temelječ na pravicah (glej točko 2B, Pristop, temelječ na pravicah), zato je leta 2012 sprejela strateški okvir in akcijski načrt EU za človekove pravice in demokracijo¹⁰ ter maja 2014 sklepe Sveta o pristopu, utemeljenem na pravicah, k razvojnemu sodelovanju¹¹.

B. Namen in področje uporabe

S temi *smernicami EU za spodbujanje in varstvo otrokovih pravic* (v nadaljnjem besedilu: *smernice*)¹² nameravamo opozoriti na mednarodne standarde o otrokovih pravicah in praktično usmeriti uradnike institucij EU in držav članic EU, da bi (i) okrepili svojo vlogo pri spodbujanju in varstvu pravic vseh otrok v *zunanjem delovanju EU*, tako da spodbudijo in podprejo krepitev sistemov partnerskih držav, ter (ii) še poglobili svoje sodelovanje z mednarodnimi organizacijami in organizacijami civilne družbe.

⁸ Globalna strategija za zunanjo in varnostno politiko Evropske unije

<https://europa.eu/globalstrategy/en/global-strategy-foreign-and-security-policy-european-union>

⁹ Predlog novega evropskega soglasja o razvoju „Naš svet, naše dostojanstvo, naša prihodnost“, COM(2016) 740 final, 22. november 2016.

¹⁰ Strateški okvir in akcijski načrt EU za človekove pravice in demokracijo, dok. 11855/2012, junij 2012.

¹¹ Sklepi Sveta o pristopu, utemeljenem na pravicah, k razvojnemu sodelovanju, dok. 9987/14, maj 2014. Komisija je pripravila zbirko orodij kot pomoč osebju pri izvajanju na pravicah temelječega pristopa z naslovom *Delovni dokument služb Komisije, Zbirka orodij, Pristop k razvojnemu sodelovanju EU, temelječem na pravicah, ki zajema vse človekove pravice* (SWD(2014) 152 final) (dok. 9489/14, 5. maj 2014).

¹² Glej Prilogo III s seznamom povezav do smernic EU, sporočil Komisije in sklepov Sveta, ki dopolnjujejo smernice za spodbujanje in varstvo otrokovih pravic.

Da bi EU uresničila svoje zaveze za spodbujanje in varstvo otrokovih pravic, podpira splošne izvedbene ukrepe iz Konvencije ZN o otrokovih pravicah, kot je določeno v Splošni pripombi št. 5.¹³ Namen splošnih izvedbenih ukrepov je spodbujati celovito uživanje vseh pravic Konvencije s strani vseh otrok, in sicer **z zakonodajo, dodeljevanjem proračunskih sredstev, vzpostavitvijo vladnih in neodvisnih organov za usklajevanje in nadzor, zbiranjem celovitih podatkov, ozaveščanjem in usposabljanjem ter oblikovanjem in izvajanjem ustreznih politik, storitev in programov**. Splošni izvedbeni ukrepi zato predstavljajo sam temelj za uveljavljanje otrokovih pravic tako, da se s **pristopom krepitve sistemov** zagotovi vzpostavitev potrebnih struktur in virov. V skladu z osrednjo tematiko ciljev trajnostnega razvoja je namen teh revidiranih smernic ne zapostavljati nobenega otroka tako, da pri izvajanju splošnih izvedbenih ukrepov upoštevamo pristop, temelječ na pravicah, ki zajema vse človekove pravice. Ukrepi, potrebni za uresničitev tega cilja, so določeni v operativnih smernicah (točka 5).

2. NAČELA UKREPANJA EU

A. Konvencija ZN o otrokovih pravicah

Politika EU o otrokovih pravicah se močno zgleduje po Konvenciji ZN o otrokovih pravicah. Vse države članice EU so pogodbenice te konvencije, najširše ratificirane pogodbe o človekovih pravicah v zgodovini, ki jo je do zdaj ratificiralo 196 držav pogodbenic. Je najcelovitejša pogodba o človekovih pravicah in najobsežnejši pravni instrument za spodbujanje in varstvo vseh pravic, ki zadevajo otroke: gospodarskih, socialnih, kulturnih, civilnih in političnih. V tej konvenciji, sprejeti leta 1989, so določeni splošni standardi za oskrbo, obravnavo, preživetje, razvoj, zaščito in sodelovanje vseh otrok. Je prvi mednarodni instrument, ki izrecno priznava otroke za družbene akterje in dejavne imetnike pravic.

V Konvenciji ZN o otrokovih pravicah je določeno, da je otrok vsaka oseba, mlajša od 18 let.

¹³ Konvencija ZN o otrokovih pravicah, Splošna pripomba št. 5, Splošni izvedbeni ukrepi Konvencije o otrokovih pravicah (členi 4, 42 in 44, odst. 6), CRC/GC/2003/5, 27. november 2003.

Štiri splošna načela Konvencije ZN o otrokovih pravicah

Konvencija se izvaja ob upoštevanju štirih splošnih načel, navedenih v nadaljevanju. **Na ta načela, ki predstavljajo samo izhodišče pristopa, temelječega na otrokovih pravicah, se opiramo pri razlagi in izvajanju vseh drugih členov Konvencije.** Tako kot to velja za druge ustrezne člene Konvencije, izbirne protokole in splošne pripombe odbora¹⁴, bi morala EU ta štiri splošna načela upoštevati pri oblikovanju in izvajanju svoje politike in dejavnosti na področju otrokovih pravic.

<p>Člen 2</p> <p><u>Nediskriminacija:</u></p> <p>Vsi otroci so zaščiteni pred vsemi oblikami diskriminacije na podlagi rase, barve kože, spola, jezika, vere, političnega ali drugega prepričanja, narodnosti, etničnega ali socialnega porekla, premoženja, invalidnosti, rojstva ali kakršnega koli drugega statusa otroka <i>in njegovih staršev</i>.</p>	<p>Člen 3</p> <p><u>Otrokova korist:</u></p> <p>Pri vseh dejavnostih v zvezi z otroki morajo biti otrokove koristi glavno vodilo.</p> <p><i>(Glej tudi Splošno pripombo št. 14¹⁵ h Konvenciji ZN o otrokovih pravicah, CRC/C/GC/14, 2013)</i></p>
--	--

¹⁴ Odbor za pravice otroka je organ neodvisnih strokovnjakov, ki spremlja izvajanje Konvencije ZN o otrokovih pravicah s strani držav pogodbenic. Odbor pripravlja splošne pripombe s pojasnili in smernicami za izvajanje Konvencije ZN o otrokovih pravicah in njenih izbirnih protokolov. Splošne pripombe niso zavezujoče za države pogodbenice.

¹⁵ Splošna pripomba št. 14 (2013) o pravici otroka do upoštevanja njegovih koristi kot glavnega vodila (čl. 3, odst. 1)*, CRC/C/GC/14.

<p>Člen 6</p> <p><u>Pravica do življenja, preživetja in razvoja:</u></p> <p>Otroci imajo pravico do življenja <i>in</i> države morajo v <i>največji možni meri</i> zagotoviti otrokovo preživetje in njegov celovit razvoj.</p>	<p>Člen 12</p> <p><u>Spoštovanje mnenja otrok:</u></p> <p>Vsak otrok, ki je sposoben izoblikovati svoje mnenje, mora imeti možnost, da ga svobodno izrazi v vseh zadevah v zvezi z njim, o tehtnosti izraženih mnenj pa se presoja v skladu z otrokovo starostjo in zrelostjo.</p> <p><i>(Glej tudi Splošno pripombo št. 12¹⁶ h Konvenciji ZN o otrokovih pravicah, CRC/C/GC/12, 2009)</i></p>
<p><u>Izbirni protokoli¹⁷ h Konvenciji</u></p> <p>Obstajajo trije izbirni protokoli h Konvenciji: (i) izbirni protokol glede prodaje otrok, otroške prostitucije in otroške pornografije (173 držav pogodbenic), (ii) izbirni protokol glede udeležbe otrok v oboroženih spopadih (165 držav pogodbenic) in (iii) izbirni protokol o postopku naznanitve (29 držav podpisnic).</p> <p>Z ratifikacijo in izvajanjem izbirnega protokola o postopku naznanitve je posameznemu otroku omogočeno, da vloži pritožbo v zvezi s specifičnimi kršitvami njegovih pravic iz Konvencije in njenih prvih dveh izbirnih protokolov, obenem pa se izkazuje zavezanost spodbujanju in varstvu vseh vidikov otrokovih pravic, kot je opredeljeno v Konvenciji ZN o otrokovih pravicah, zlasti členu 12 o spoštovanju mnenja otrok.</p>	

¹⁶ Splošna pripomba št. 12 (2009) o pravici otroka do zaslišanja, CRC/C/GC/12.

¹⁷ Izbirni protokoli k pogodbam o človekovih pravicah so samostojne pogodbe in so državam, ki so podpisnice osrednje pogodbe, na voljo za podpis, pristop ali ratifikacijo.

Ti instrumenti so – skupaj z drugimi mednarodnimi in regionalnimi standardi za varstvo otrokovih pravic, med drugim tudi tistimi, ki jih je sprejel Svet Evrope – trden temelj za uveljavljanje človekovih pravic vseh otrok brez kakršne koli diskriminacije. Delujejo tudi kot izhodišče za spodbujanje in spremljanje napredka pri uveljavljanju otrokovih pravic.

Pomemben napredek je bil dosežen tudi z vse obsežnejšo ratifikacijo in izvajanjem Konvencije MOD št. 182 o najhujših oblikah dela otrok (180 držav pogodbenic) in Konvencije MOD št. 138 o minimalni starosti za sklenitev delovnega razmerja (169 držav pogodbenic).

B. Pristop, temelječ na pravicah, ki zajema vse človekove pravice

EU se je v strateškem okviru in akcijskem načrtu za človekove pravice in demokracijo¹⁸, ki sta bila sprejeta junija 2012, zavezala, da bo ukrepala v smeri pristopa, temelječega na pravicah, ki zajema vse človekove pravice. Komisija je leta 2014, da bi uresničila to zavezo, sprejela delovni dokument služb Komisije z zbirko orodij za izvajanje **pristopa, temelječega na pravicah, ki zajema vse človekove pravice**.¹⁹ Ta pristop predstavlja delovno metodologijo, ki temelji na sistematičnem upoštevanju človekovih pravic (glej razdelek C v nadaljevanju) z vključevanjem standardov in načel človekovih pravic kot sredstev in cilja sodelovanja ter na vključevanju uveljavljanja človekovih pravic v načrtovanje, izvajanje, spremljanje in ocenjevanje vseh politik in programov. Pristop, temelječ na pravicah, ki zajema vse človekove pravice, sloni na univerzalnosti in nedeljivosti človekovih pravic ter na načelih sodelovanja, nediskriminacije, preglednosti in odgovornosti.

¹⁸ Strateški okvir in akcijski načrt EU za človekove pravice in demokracijo, dok. 11855/2012, junij 2012.

¹⁹ *Delovni dokument služb Komisije, Zbirka orodij, Pristop k razvojnemu sodelovanju EU, temelječem na pravicah, ki zajema vse človekove pravice* (SWD(2014) 152 final) (dok. 9489/14, 5. maj 2014).

Načela pristopa, temelječega na pravicah, ki zajema vse človekove pravice, odražajo štiri vodilna načela Konvencije ZN o otrokovih pravicah, ki predstavljajo pristop na temelju otrokovih pravic.

Opredelevitev pristopa na temelju otrokovih pravic iz Splošne pripombe št. 13 Konvencije ZN o otrokovih pravicah²⁰

„Pristop na temelju otrokovih pravic je pristop, ki spodbuja uveljavljanje pravic vseh otrok, kot je opredeljeno v Konvenciji, z razvijanjem zmožnosti nosilcev odgovornosti, da izpolnijo svoje obveznosti glede spoštovanja, varstva in uveljavljanja pravic, (čl. 4), in zmožnosti imetnikov pravic, da uveljavljajo svoje pravice, ob nenehnem upoštevanju pravice do **nediskriminacije** (čl. 2), **otrokove koristi** (čl. 3, odst. 1), **življenja, preživetja in razvoja** (čl. 6) ter **spoštovanja mnenja otrok** (čl. 12). Otroci imajo tudi pravico, da jih pri uveljavljanju njihovih pravic usmerjajo skrbniki, starši in člani skupnosti ter jim pri tem svetujejo, v skladu z otrokovimi razvojnimi zmožnostmi (čl. 5). Ta pristop na temelju otrokovih pravic je celosten s poudarkom na podpiranju prednosti in virov samega otroka in vseh družbenih sistemov, katerih del je otrok: družine, šole, skupnosti, ustanov, verskih in kulturnih sistemov.“ *(krepki tisk je dodan zaradi poudarka)*

²⁰ Splošna pripomba št. 13 (2011), Pravica otroka, da ni žrtev kakršnega koli nasilja, CRC/C/GC/23, str. 23.

„EU“ pomeni osebje institucij EU in držav članic EU.

V skladu z navedenim so načela za usmerjanje ukrepov EU na področju otrokovih pravic v podporo partnerskim državam – da bi te uresničile splošne izvedbene ukrepe – naslednja:

- **zakonitost, univerzalnost in nedeljivost človekovih pravic** – vsi ukrepi, ki jih sprejmejo EU in partnerske države, morajo biti skladni s Konvencijo ZN o otrokovih pravicah. Partnerska država mora na primer zagotoviti, da je njena zakonodaja v skladu z določbami te konvencije.
- **Pristop, temelječ na poglavitnih vzrokih** – EU bi morala sodelovati s partnerskimi državami pri odpravljanju poglavitnih vzrokov, zakaj pravica ni spoštovana, varovana in uveljavljena. Ocena otrokovih pravic bo državi omogočila ugotavljanje kršitev, ki se dogajajo (kaj, komu, kje, zakaj, v kolikšni meri itn.), in na tej podlagi se bo lahko država ob podpori EU osredotočila na odpravljanje poglavitnih vzrokov za kršitve.²¹
- **Pristop, temelječ na krepitvi sistemov** – EU bi se morala osredotočiti na podporo partnerskim državam, da okrepijo svoje sisteme, in preprečiti, kjer je to mogoče, vzpostavljanje ali podpiranje vzporednih ukrepov ali struktur (na primer s financiranjem številnih različnih projektov). Partnerske države so ključni sogovornik EU pri prizadevanjih za obravnavo otrokovih pravic preprosto zato, ker so kot pogodbenice Konvencije ZN o otrokovih pravicah odgovorne predvsem za uveljavljanje otrokovih pravic v okviru svojih pristojnosti. EU se bo zato usmerila v pomoč partnerskim državam za okrepitev vsakega elementa sistema, kot je to določeno v splošnih izvedbenih ukrepih, da bi se vse pravice vseh otrok bolje spoštovale, varovale in uveljavile.
- **Dolgoročne in trajnostne rešitve s ciljem doseči takojšnje izboljšanje za otroke, ki jih to zadeva** – zunanji ukrepi EU bi morali zagotoviti dolgoročne, trajnostne in pozitivne spremembe za otroke. Za večji učinek in trajne koristi je pomembno, da se osredotočimo na sodelovanje z nosilci odgovornosti, saj se s tem krepijo obstoječi sistemi.

²¹ Pregled z analizo otrokovih pravic po posameznih državah najdete v modulu 1 *priročnika z naslovom Nabor instrumentov na področju otrokovih pravic: vključevanje otrokovih pravic v razvojno sodelovanje (Child Rights Toolkit: Integrating Child Rights in Development Cooperation)*, ki sta ga skupaj objavila EU in UNICEF. <https://www.unicef.org/eu/crtoolkit/>

- **Sodelovanje in krepitev vloge otrok** – EU bi morala sodelovati s partnerskimi državami za povečanje sposobnosti otrok za sodelovanje pri odločanju in procesih v zvezi z njimi na lokalni, nacionalni, regionalni in mednarodni ravni, v skladu s členom 12 Konvencije ZN o otrokovih pravicah in Splošno pripombo št. 12. EU bi si morala prizadevati za boljšo ozaveščenost nosilcev odgovornosti o tem, da se je treba z otrokom posvetovati, in temu ustrezno spodbujati boljše upravljanje struktur. Na ta način se bo vloga otrok še okrepila in pridobili bi ključne življenjske veščine. EU bi si morala prizadevati za posvetovanja z lokalnimi organizacijami, ki delujejo na področju otrok, da bi lahko najkoristneje prispevali k spodbujanju otrokovih pravic na lokalni ravni.
- **Nediskriminacija/enakost** – EU bi morala sodelovati s partnerskimi državami, da bi z odpravo diskriminatornih zakonov, politik ali praks in usmeritvijo na najbolj marginalizirane otroke zagotovili večjo enakost vseh otrok. EU si bo zelo prizadevala, da se ne bi nenamerno povečala obstoječa diskriminacija, tudi diskriminacija na podlagi spola, in bo raje prednostno obravnavala najbolj marginalizirane, da se z odpravo pglavitnih vzrokov in s predlogi o trajnih rešitvah odpravijo neenakosti pri najbolj zapostavljenih.
- **Odgovornost in dostop do pravne države** – EU bi si morala z ukrepi prizadevati za to, da države partnerice povečajo odgovornost, ki jo imajo do otrok, njihovih družin in skupnosti, kar zadeva njihova prizadevanja za uveljavljanje otrokovih pravic, ter da zanje izboljšajo preglednost na tem področju. Da bi pravice dejansko nekaj pomenile, morajo biti na voljo učinkovita pravna sredstva za odpravo kršitev. EU bi si morala z ukrepi prizadevati, da se posebna pozornost nameni zagotavljanju, da imajo otroci in njihovi zastopniki dostop do učinkovitih, otrokom prilagojenih postopkov.
- **Preglednost in dostop do informacij:** EU bi si morala z ukrepi prizadevati za večjo preglednost prizadevanj partnerskih držav pri uveljavljanju otrokovih pravic in prispevati k zagotavljanju otrokove svobode iskanja, sprejemanja in širjenja informacij v skladu s Konvencijo ZN o otrokovih pravicah. Za okrepitev vloge otrok morajo otroci na primer imeti dostop do njihovi starosti primernih informacij, pri čemer je treba posebno pozornost nameniti diskriminaciji na podlagi spola. EU bi lahko ozavestila države partnerice o pomembnosti zagotavljanja takih informacij na vseh področjih, tudi v zvezi s proračunskimi odločitvami in porabo. Pomembno je tudi, da so razvojni programi in projekti pregledni ter da so imetnikom pravic zagotovljene dostopne informacije.

Usklajenost politik za zagotavljanje otrokovih pravic – EU bi si morala prizadevati za to, da politike ali ukrepi v nobenem od sektorjev (npr. trgovini, energiji, pri migracijah itn.) ne ogrožajo otrokovih pravic, temveč po možnosti podpirajo njihovo uveljavljanje, zato zagovarja pristop „ne škodovati“.

Povezava med na pravicah temelječim pristopom, ki zajema vse človekove pravice, in enakostjo spolov

Vprašanje spola je sestavni del na pravicah temelječega pristopa, ki zajema vse človekove pravice, in EU ostaja zavezana spodbujanju, varstvu in uresničevanju vseh človekovih pravic ter doslednemu in učinkovitemu izvajanju pekinških izhodišč za ukrepanje ter akcijskega programa Mednarodne konference o prebivalstvu in razvoju, skupaj s sklepnimi dokumenti konferenc o pregledu zadevnih izhodišč in programa, in je v tem okviru še naprej zavezana spolnemu in reproduktivnemu zdravju in z njim povezanim pravicam²², pa tudi izvajanju konvencije Združenih narodov o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk (CEDAW) ter smernic EU o nasilju nad ženskami in dekleti ter boju proti vsem oblikam diskriminacije do njih, strategije EU na področju enakih možnosti žensk in moških, celovitega pristopa EU k izvajanju resolucij Varnostnega sveta Združenih narodov 1325 in 1820 o ženskah, miru in varnosti na ravni EU ter akcijskega načrta EU za enakost spolov in krepitev vloge žensk.

Agenda za trajnostni razvoj do leta 2030 je ključni novi prispevek k mednarodnemu soglasju o pomenu zagotavljanja enakosti spolov ter spoštovanja, varstva in uveljavljanja človekovih pravic žensk in deklet ter okvir za njegovo izvajanje.

²² Sklepi Sveta o enakosti spolov pri razvoju, maj 2015, dok. 9242/15.

C. Vključevanje pravic

Vključevanje zajema sistematično vključevanje otrokovih pravic v vse politike, ukrepe in programe EU. Poleg tradicionalnih sektorjev na področju otrok, kot so prehrana, zdravje in izobraževanje, zaobjema vključevanje otrokovih pravic tudi druge sektorje, kot so energija, kmetijstvo, promet, trgovina in naložbe, razvojno sodelovanje, humanitarna pomoč, infrastruktura, podnebne spremembe ali okolje. **Politik ali programov, ki ne zadevajo otrok**, je zelo malo ali pa jih sploh ni: večina jih učinkuje na otroke neposredno ali posredno oziroma pozitivno ali negativno. Poleg tega je večina sektorjev, če ne vsi, med seboj povezana in soodvisna.

Če želimo učinkovito prispevati k otrokovim pravicam, mora **vsak sektor** odigrati svojo vlogo. Zato v teh smernicah poudarjamo pomembnost vključevanja otrokovih pravic v vse sektorje in vse programe ter kot pomembno orodje izpostavljamo „**Priročnik o naboru instrumentov na področju otrokovih pravic**: vključevanje otrokovih pravic v razvojno sodelovanje“²³, ki sta ga skupaj objavila EU in UNICEF.

EU in UNICEF sta združila moči in skupaj oblikovala to inovativno orodje. Priročnik, objavljen leta 2013, vsebuje praktična navodila o tem, kako zagotoviti, da so otrokove pravice učinkovito vključene in spoštovane v programih dvo- in večstranske razvojne pomoči. Vsebuje več kot **80 inovativnih orodij in praktična navodila** v osmih tematskih modulih, ki zajemajo otrokove pravice v načrtovanju programov in sektorskih politikah, sodelovanje otrok, oceno učinka, sodelovanje s civilno družbo ter otrokove pravice pri upravljanju, v kriznih razmerah in proračunskem načrtovanju. Je zelo dragocen instrument za osebje institucij EU, države članice EU in vse akterje na področju razvoja.

Priročnik je na spletu na voljo v angleščini, francoščini in španščini:

<http://www.unicef.org/eu/crtoolkit/toolkit.html>.

Vzpostavljena je bila tudi spletna stran za promocijo delavnic, organiziranih pri delegacijah EU za vse razvojne partnerje: <http://www.childrightstoolkit.com>.

Priročnik je tu na voljo v arabščini, angleščini, francoščini, nemščini, španščini in portugalščini.

²³ *Priročnik o naboru instrumentov na področju otrokovih pravic: vključevanje otrokovih pravic v razvojno sodelovanje, ki sta ga skupaj objavila EU in UNICEF*; <https://www.unicef.org/eu/crtoolkit/>

3. PREDNOSTNE NALOGE SODELOVANJA EU

- **Podpiranje in spodbujanje partnerskih držav, da izpolnijo svoje pravne obveznosti** glede pospešenega izvajanja Konvencije ZN o otrokovih pravicah in njenih treh izbirnih protokolov ter drugih mednarodnih in regionalnih instrumentov in standardov v zvezi z otrokovimi pravicami.

Zlasti ozaveščanje o izbirnem protokolu h Konvenciji o otrokovih pravicah v zvezi s **postopkom naznanitve**²⁴, ki je začel veljati 14. aprila 2014, ter spodbujanje in podpiranje ratifikacije tega protokola.

- **Ozaveščanje in spodbujanje boljšega razumevanja** načel in določb Konvencije ZN o otrokovih pravicah, njenih treh izbirnih protokolov in splošnih pripomb ter drugih mednarodnih in regionalnih instrumentov in standardov v zvezi z otrokovimi pravicami v partnerskih državah in med osebjem EU na vseh ravneh, vključno s tistimi, ki ne delujejo neposredno na področju otrokovih pravic.
- **Uresničevanje pristopa, temelječega na pravicah, za izvajanje splošnih izvedbenih ukrepov** Konvencije ZN o otrokovih pravicah, kot je določeno v Splošni pripombi št. 5, ob nenehnem spoštovanju štirih splošnih načel Konvencije, in sicer nediskriminacije, otrokove koristi, njegovega preživetja in razvoja ter sodelovanja, da se zagotovi celovito uveljavljanje vseh pravic iz Konvencije za vse otroke.
- **Ozaveščanje in spodbujanje enakosti med spoloma** med vsemi fanti in dekleti, pri čemer se posebna pozornost nameni odpravljanju diskriminacije na podlagi spola in zagotavljanju krepitve vloge deklet.
- **Povečanje skladnosti zunanjih ukrepov EU v zvezi z otroki. Spodbujanje sinergij in krepitev medinstitucionalnega sodelovanja**, tudi pri pobudah Evropske komisije in visoke predstavnice v zvezi z otrokovimi pravicami ter **zunanjih ukrepov EU v zvezi z otroki in ukrepov, ki jih izvajajo države članice EU**.

²⁴ Tretji izbirni protokol v zvezi s postopkom sporočanja kršitev je mednarodna pogodba o človekovih pravicah, ki Odboru ZN za pravice otroka („odbor“) omogoča obravnavo domnevnih kršitev otrokovih pravic. Otroci se lahko obrnejo na ZN le, če nacionalni pravni sistem ni mogel odpraviti kršitve.

- **Dopolnitev in okrepitev sedanjih prizadevanj EU v okviru večstranskih forumov** in postavitev otrokovih pravic na pomembnejše mesto v mednarodni agendi, da se spodbudi uveljavljanje teh pravic in preprečijo njihove kršitve po vsem svetu.
- **Podpora izvajanju agende za trajnostni razvoj do leta 2030** s posebno pozornostjo na ciljih, ki najbolj zadevajo otroke (glej Prilogo II). S temi smernicami bodo dopolnjena vsa druga prizadevanja EU za uresničevanje agende za trajnostni razvoj do leta 2030.

4. ORODJA EU ZA SPODBUJANJE IN VARSTVO OTROKOVIH PRAVIC

EU ima na voljo širok nabor orodij in finančnih instrumentov za spodbujanje in varstvo otrokovih pravic. Da bi učinkovito obravnavali otrokove pravice in omogočili trajnostni razvoj, mora EU zagotoviti usklajeno in dopolnjujočo se uporabo svojih različnih instrumentov.

– **Politični dialogi** so priložnost za formalno in redno razpravo s partnerskimi državami o dvostranskih, regionalnih in mednarodnih vprašanjih skupnega interesa. Čeprav ti dialogi ne zadevajo izključno človekovih pravic, obstajajo mehanizmi, kot so strukturirani dialogi, s katerimi obravnavamo vprašanja človekovih pravic, tudi otrokovih.

– **Dialogi o človekovih pravicah**²⁵ se osredotočajo na človekove pravice. Njihov glavni cilj je omogočiti EU, da lahko o svoji zaskrbljenosti zaradi kršenja človekovih pravic razpravlja s partnerskimi državami, pa tudi zbira informacije in si prizadeva za izboljšanje razmer na področju človekovih pravic v zadevnih partnerskih državah. Poleg dialogov na ravni EU imajo države članice dialoge s partnerskimi državami tudi na nacionalni ravni.

V okviru dialogov bi morali po potrebi obravnavati otrokove pravice in zlasti spodbude za **različne sistemske elemente**, ki jih mora država okrepiti, da bi uveljavila otrokove pravice (kot je določeno v razdelku 6 operativnih smernic). Razprave bi morale temeljiti na analizi stanja otrokovih pravic v zadevni državi, v njih pa bi morali izpostaviti glavne kršitve in težave, s katerimi se soočajo otroci.

– **Izjave in demarše** so prav tako bistveni instrumenti za boljšo ozaveščenost o otrokovih pravicah ter mednarodnih normah in standardih za njihovo spodbujanje in varovanje. Z njihovo pomočjo bi lahko pospešili izvajanje Konvencije ZN o otrokovih pravicah in njenih treh izbirnih protokolov.

²⁵ EU vodi dialoge o človekovih pravicah, vzpostavljene ima pododbore za človekove pravice in opravlja posvetovanja na to temo z več kot 40 državami po svetu.

– Otrokove pravice so upoštevane in obravnavane tudi v **strategijah EU za človekove pravice in demokracijo za posamezne države (HRDCS)**. Delegacije EU lahko prednostno obravnavajo nekatera vprašanja in v številnih strategijah so otrokove pravice izpostavljene kot prednostna naloga. In tudi če to ni mogoče, EU to temo izpostavlja kot horizontalno vprašanje. Strategije za posamezne države so priložnost za poglobljeno analizo položaja otrok v posamezni državi ter opredelitev morebitnih pomanjkljivosti in potrebnih ukrepov in mehanizmov, potrebnih za varstvo pravic otrok.

– EU s pomočjo **dvo- in večstranskega sodelovanja** spodbuja in varuje otrokove pravice, in sicer prek dopolnjujoče se uporabe geografskih in tematskih instrumentov financiranja EU ter v sodelovanju z nacionalnimi organi, Združenimi narodi, civilno družbo in drugimi partnerji.

– V novi strategiji **Trgovina za vse**²⁶ (*Trade for All*) je opredeljen ambiciozen in obsežen program, s katerim bi zagotovili, da gospodarsko rast spremljajo socialna pravičnost, spoštovanje človekovih pravic ter visoki delovni in okoljski standardi.

GSP+²⁷ je najpomembnejši trgovinski instrument EU za spodbujanje skladnosti s temeljnimi mednarodnimi standardi na področju človekovih pravic, pravic delavcev, varstva okolja in dobrega upravljanja v državah v razvoju. Zagotavlja enostranski in ugoden dostop do trga za ranljive **države v razvoju, ki se zavežejo ratifikaciji in učinkovitemu izvajanju 27 temeljnih mednarodnih konvencij**.²⁸ Konvencija o otrokovih pravicah (1989) in Konvencija o prepovedi in takojšnjih ukrepih za odpravo najhujših oblik otroškega dela (št. 182) (1999) sta med drugim vključeni v 27 temeljnih konvencij v okviru sheme GSP+. To je shema, ki temelji na spodbudah, in se redno spremlja, njen cilj pa je podpreti in spodbuditi države v razvoju, da sledijo poti k trajnostnemu razvoju.

²⁶ Trgovina za vse. Za odgovornejšo trgovinsko in naložbeno politiko, januar 2016.

http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/january/tradoc_154143.pdf

²⁷ Do danes so znotraj sheme GSP+ Armenija, Bolivija, Zelenortske otoki, Gruzija, Kirgizistan, Mongolija, Pakistan, Paragvaj in Filipini.

²⁸ Sedem deklaracij ZN o človekovih pravicah, osem konvencij Mednarodne organizacije dela (MOD) o pravicah delavcev, osem večstranskih okoljskih sporazumov in štiri deklaracije o dobrem upravljanju.

Poleg tega so v najnovejše **sporazume EU o prosti trgovini** vključene pravno zavezujoče določbe o pravicah delavcev in varstvu okolja. Prepoved dela otrok, kot jo opredeljuje Mednarodna organizacija dela (MOD), je v okviru vseh nedavnih pogajanj o trgovinskih sporazumih med EU in partnerskimi državami izrecno vključena v poglavja o trgovini in trajnostnem razvoju.

Sodelovanje civilne družbe, vključno z akterji civilne družbe, ki delujejo na področju otrok, sindikati, organizacijami delodajalcev, poslovnimi združenji, okoljskimi organizacijami in zagovorniki človekovih pravic, je bistveno za uspešno izvajanje teh trgovinskih instrumentov, saj pomagajo opredeliti probleme in prihodnja področja ukrepanja. Civilna družba v EU in naše partnerske države imajo tudi možnost, da se redno srečujejo in razpravljajo o pomembnih zadevah.

5. OPERATIVNE SMERNICE

V operativnem delu smernic so opredeljeni načini in sredstva za učinkovito prizadevanje za spodbujanje in varstvo otrokovih pravic v partnerskih državah ter ukrepi, ki jih bo sprejela EU in pri tem kar najbolje izkoristila vsa prej opisana orodja.

Upoštevani so **številni ukrepi**, ki jih je Odbor za pravice otroka opredelil kot potrebne za učinkovito izvajanje Konvencije ZN o otrokovih pravicah. Ti t. i. „**splošni izvedbeni ukrepi**“²⁹ zajemajo zakonodajne, upravne in druge ukrepe, ki jih morajo sprejeti države, da bi uveljavile pravice iz Konvencije ZN o otrokovih pravicah. Pri izvajanju splošnih izvedbenih ukrepov je treba ves čas upoštevati štiri splošna načela Konvencije ZN o otrokovih pravicah (glej točko 3).

Države s pristopom krepitve sistemov obravnavajo celoten spekter otrokovih pravic; cilj systemskega pristopa je namreč zaščititi vse pravice vseh otrok, tudi – in predvsem – najranljivejših in najbolj marginaliziranih, kot so notranje razseljeni ali migrantski in begunski otroci, vključno z otroki brez spremstva, invalidnimi otroki ali otroki, ki pripadajo manjšinam. Poleg tega bi tak pristop upošteval različne potrebe deklic in dečkov glede na spol in starost.

²⁹ Odbor ZN za otrokove pravice je oblikoval Splošno pripombo št. 5 (2003) glede člena 4 Konvencije ZN o otrokovih pravicah. V njej so določene obveznosti držav pogodbenic za pripravo ukrepov za izvajanje Konvencije ZN o otrokovih pravicah, znanih kot „**splošni izvedbeni ukrepi**“.

V naslednjem oddelku so obravnavani vsi elementi sistema in opisani ukrepi, ki naj bi jih sprejela EU, ter ukrepi, pri katerih bi morala EU sodelovati s partnerskimi državami, da bi zagotovili boljše varstvo pravic vseh otrok.

A. Zakonodaja in politika

Ukrepi za spodbujanje in varstvo otrokovih pravic morajo jasno temeljiti na nacionalni zakonodaji, pa tudi spremljajočih politikah in smernicah v podporo njihovem izvajanju. Ključnega pomena je, da so vse nacionalne zakonodaje in politike usklajene z določbami Konvencije ZN o otrokovih pravicah in njenih izbirnih protokolov. To se lahko doseže bodisi tako, da se zadevne določbe vključijo neposredno v nacionalno zakonodajo, bodisi da se nacionalna zakonodaja prilagodi v skladu z mednarodnimi obveznostmi.

EU bi morala podpirati in spodbujati partnerske države, naj:

- **pristopijo k ustreznim mednarodnim ali regionalnim instrumentom in standardom**³⁰ za spodbujanje in varstvo otrokovih pravic, zlasti h Konvenciji ZN o otrokovih pravicah in njenim trem izbirnim protokolom ter konvencijama MOD 138 in 182, **jih ratificirajo ter upoštevajo in/ali izvajajo in izvršujejo;**
- **pregledajo in umaknejo pridržke**, ki jih je država predložila v zvezi s Konvencijo ZN o otrokovih pravicah in njenimi tremi izbirnimi protokoli;
- **podpirajo uveljavljanje in pregled nacionalne zakonodaje in ustreznih upravnih smernic**, da se zagotovi skladnost z ustreznimi mednarodnimi normami in standardi, ki se uporabljajo za otrokove pravice, zlasti s Konvencijo ZN o otrokovih pravicah in njenimi izbirnimi protokoli. Pri pregledu je treba upoštevati Konvencijo **kot celoto**, pa tudi po posameznih členih, pri čemer se priznavata soodvisnost in nedeljivost človekovih pravic;

³⁰ Poleg tega imajo tudi druge konvencije, standardi in načela s področja človekovih pravic učinek na otrokove pravice, zato bi se lahko sklicevali nanje pri obravnavi različnih vrst diskriminacije, katerih žrtve so otroci; na primer Konvencija o statusu beguncev in njen protokol, Konvencija o pravicah invalidov in Rimski statut Mednarodnega kazenskega sodišča.

- **pregledajo in revidirajo ustrezno zakonodajo v zvezi z delovanjem pravosodnega sistema in dostopom otrok do pravosodja ter s tem:**
 - ✓ prepovejo in kaznujejo kršenja otrokovih pravic, tudi v okviru kazenske zakonodaje;
 - ✓ zagotovijo, da so kršitelji otrokovih pravic privedeni pred sodišče;
 - ✓ zagotovijo, da imajo vsi otroci enakopraven dostop do pravičnih, pravočasnih in učinkovitih pravnih sredstev za odpravo kršitev;
 - ✓ razvijejo otrokom prijazne postopke za njihovo udeležbo v sodnih postopkih, povezanih s preiskavami kršitev njihovih pravic in s tem povezanim pregonom;
 - ✓ zagotovijo programe za okrevanje in rehabilitacijo otrok, ki so bili žrtve kršitev pravic, in njihovo ponovno vključevanje v družbo ter spodbujajo dostop do služb za podporo žrtvam.
 - ✓ Oblikujejo naj ukrepe za alternativno prestajanje kazni otrok, zlasti če so otroci obsojeni na dolge kazni.
 - ✓ EU poudarja, kako pomembno je spodbujati nadomestno skrb za otroke in jim ponuditi ustrezno podporo za udeležbo v življenju skupnosti in dostop do osnovnih storitev. EU se zavzema za smernice ZN za nadomestno skrb za otroke, v katerih je poudarjen pomen preprečevanja ločitve otroka od družine ter zagotavljanja ustrezne nadomestne skrbi in varstva za otroke, za katere ne skrbijo starši, z natančno opredelitvijo njihovih interesov.

B. Nacionalne strategije in dokumenti ter akcijski načrti

EU bi se morala zavzemati za oblikovanje celovitih in na pravicah zasnovanih nacionalnih strategij, ki bodo temeljile na Konvenciji ZN o otrokovih pravicah. Učinkovita strategija mora upoštevati položaj vseh otrok in vse pravice iz Konvencije ZN o otrokovih pravicah, oblikovana pa mora biti v postopku posvetovanj, tudi z otroki in mladimi. Posebno pozornost je treba nameniti opredelitvi in prednostni obravnavi marginaliziranih in prikrajšanih skupin otrok ter otrok v težkih razmerah in tako zagotoviti, da noben otrok ne bo zapostavljen. Še posebej pa je treba obravnavati vprašanja, ki se nanašajo na enakost spolov. Da bo imela strategija ustrezno veljavo, bi jo bilo treba potrditi na najvišji vladni ravni, upoštevati pri nacionalnem razvojnem načrtovanju in vključiti v nacionalne proračune. V nacionalne akcijske načrte bi bilo treba vključiti realne in dosegljive cilje, povezane s celo vrsto ekonomskih, socialnih, kulturnih, civilnih in političnih pravic za vse otroke³¹.

EU bi morala podpirati in spodbujati partnerske države, naj:

- sprejmejo nacionalne strategije za spodbujanje, varstvo in uveljavljanje otrokovih pravic;
- se pri oblikovanju in izvajanju takih strategij in/ali akcijskih načrtov posvetujejo s civilno družbo, ustreznimi agencijami ZN in drugimi ustreznimi večstranskimi akterji, otroki in mladimi;
- zagotovijo, da strategije temeljijo na analizi položaja otrok v državi, pri kateri se ob obravnavi otrokovih pravic upoštevajo vprašanja enakosti spolov, upoštevati pa je treba tudi zaključne ugotovitve Odbora ZN za pravice otroka.

C. Dvo- in večstransko sodelovanje

Sodelovanje pri podpori in spodbujanju partnerskih držav, da izvajajo otrokove pravice, je precej raznoliko in sega od zagotavljanja finančne ali tehnične podpore do sodelovanja z drugimi deležniki v partnerski državi ali v okviru mednarodnih forumov.

³¹ Glej Splošno pripombo št. 5 (2003), Splošni izvedbeni ukrepi Konvencije o otrokovih pravicah, str. 8.

EU bi morala:

- v celoti svojih zunanjih odnosov in pobud za sodelovanje dajati večji poudarek otrokovim pravicam ter spodbujati usklajen in dopolnjujoč se pristop;
- otrokove pravice izpostavljati v vseh dialogih, trgovinskih in drugih pogajanjih, razpravah o načrtovanju programov, strategijah za posamezne države na področju človekovih pravic in demokracije ter v okviru sodelovanja s partnersko državo glede izvajanja agende 2030 itn.

Sodelovanje s civilno družbo

Partnerske države bi morale tesno sodelovati z nevladnimi organizacijami v najširšem smislu, pri tem pa naj bi upoštevale njihovo neodvisnost; med njimi so na primer nevladne organizacije, dejavne na področju človekovih pravic, otroške in mladinske organizacije ter mladinske skupine, starševske in družinske skupine, verske skupine, akademske ustanove in poklicna združenja.

EU bi morala:

- tesno sodelovati z organizacijami civilne družbe, da bi razumeli glavna vprašanja, s katerimi se soočajo otroci v zvezi s kršitvami njihovih pravic, pa tudi ovire pri njihovem uveljavljanju, ter da bi našli najboljše rešitve. Takšno sodelovanje s civilno družbo bi moralo biti namenjeno tudi spodbujanju ugodnejšega okolja za akterje civilne družbe.

EU bi morala spodbujati partnerske države, naj:

- tesno sodelujejo z organizacijami civilne družbe; te vključujejo nevladne organizacije, dejavne na področju človekovih pravic, otroške in mladinske organizacije ter mladinske skupine, starševske in družinske skupine, verske skupine, akademske ustanove in poklicna združenja, sindikate, poslovna združenja ter okoljske organizacije;
- sodelujejo z nevladnimi organizacijami v postopkih poročanja v zvezi z izvajanjem nacionalne strategije ali akcijskih načrtov ter pri poročanju Odboru ZN za pravice otroka.

Mednarodno sodelovanje in sodelovanje z drugimi akterji

4. člen Konvencije ZN o otrokovih pravicah določa: „*Glede ekonomskih, socialnih in kulturnih pravic naj države pogodbenice take ukrepe sprejemajo v okviru vseh razpoložljivih sredstev in, kjer je potrebno, v okvirih mednarodnega sodelovanja.*“ (krepki tisk je dodan zaradi poudarka)

Partnerske države lahko pri izvajanju Konvencije prejmejo tehnično pomoč, na primer iz Sklada Združenih narodov za otroke (UNICEF), Urada visokega komisarja za človekove pravice (OHCHR) ter drugih organov Združenih narodov.

EU bi morala:

- podpirati prizadevanja ustreznih mednarodnih in regionalnih akterjev na področju otrokovih pravic, zlasti organov in pogodbenih organov ZN, še zlasti Odbora za pravice otroka, posebnih postopkov in mehanizmov ZN, predvsem posebnega poročevalca o prodaji otrok, otroški prostituciji in otroški pornografiji ter posebnih predstavnikov generalnega sekretarja ZN za otroke v oboroženih spopadih in za nasilje nad otroki;
- podpirati ustrezne organizacije ZN – MOD, OHCHR, UNFPA, UNHCR, UNICEF, UNWOMEN, OCHA, IOM in SZO;
- podpirati regionalne mehanizme, kot so Svet Evrope, OVSE, Evropska mreža varuhov otrokovih pravic itn.;
- Generalno skupščino ZN in Svet za človekove pravice še naprej seznanjati z letnimi resolucijami o otrokovih pravicah, in sicer skupaj z latinskoameriškimi državami. EU redno poziva države, naj podpišejo, ratificirajo in izvajajo Konvencijo ZN o otrokovih pravicah in njene izbirne protokole.

EU bi morala podpirati in spodbujati partnerske države, naj:

- ravnajo v skladu z zahtevami za varstvene ukrepe, sodne odločitve, sklepe in priporočila mednarodnih organov za človekove pravice, zlasti organov Odbora za otrokove pravice;

- sodelujejo v ustreznih mehanizmih in pri postopkih ZN na področju človekovih pravic, vključno z Odborom ZN za pravice otroka, ter v tematskih in nacionalnih mehanizmih, zlasti tistih s področja spodbujanja in varstva otrokovih pravic;
- sodelujejo v regionalnih mehanizmih za zagotovitev spodbujanja in varstva otrokovih pravic ter za spremljanje napredka. V zvezi s pravicami otrok naj sodelujejo v ustreznih mehanizmih Sveta Evrope in spodbujajo spoštovanje odločitev Evropskega sodišča za človekove pravice.

D. Zagotavljanje finančnih sredstev, njihove učinkovite dodelitve, učinka in uporabe

Splošna pripomba Konvencije ZN o otrokovih pravicah št. 19 (2016) o pripravi javnih proračunov za uveljavljanje otrokovih pravic daje priporočila državam pogodbenicam glede tega, kako lahko z učinkovitim, uspešnim, pravičnim, preglednim in vzdržnim odločanjem pri pripravi javnih proračunov uveljavljajo vse pravice v skladu s Konvencijo, zlasti pravice otrok, ki živijo v težkih razmerah³².

Splošna pripomba št. 19 Konvencije ZN o otrokovih pravicah temelji na Splošni pripombi št. 5 Konvencije ZN o otrokovih pravicah o zagotavljenem minimalnem dohodku, saj zakonodaje, politik in programov ni mogoče izvajati brez zagotovitve zadostnih finančnih sredstev, dodeljenih in porabljenih na odgovoren, učinkovit, pravičen, pregleden in trajnosten način. Pri dodeljevanju proračunskih sredstev in določanju prednostnih področij porabe mora biti glavno vodilo otrokova korist.

³² Kot je določeno v točki 3 Splošne pripombe št. 19, CRC/C/GC/19, 2016, so „otroci v težkih razmerah“ otroci, ki so posebej izpostavljeni kršitvam njihovih pravic, kot so med drugim invalidni otroci, begunski otroci, otroci, ki pripadajo manjšinam, otroci, ki živijo v revščini, otroci v alternativni oskrbi ter otroci, ki kršijo zakone.

EU bi morala:

- **pri načrtovanju programov še naprej podpirati otrokove pravice, in sicer s tridelnim pristopom:**
 - spodbujanje pravic vseh otrok v političnih dialogih,
 - vključevanje otrokovih pravic v vse projekte in programe (priročnik o naboru instrumentov na področju otrokovih pravic, ki sta ga skupaj objavila EU in UNICEF, lahko služi kot referenca),
 - podpiranje konkretnih projektov in programov za otroke;
- pri izvajanju tega tridelnega pristopa **zagotavljati boljšo in učinkovitejšo dodelitev in uporabo sredstev** ter zagamčiti, da se z njimi doseže optimalni učinek na otrokove pravice prek dopolnjujoče se uporabe geografskih in tematskih instrumentov in ureditev v EU;
- **poskušati izboljšati usklajevanje in usklajenost med dejavnostmi financiranja**, vključno s skupnim načrtovanjem programov in skupnimi ukrepi, izvedenimi v državah članicah ter v okviru celotnega zunanjskega delovanja Evropske unije v zvezi z otrokovimi pravicami;
- pri krepitvi načrtovanja programov, ki je prilagojeno otrokom, v vseh sektorjih uporabljati **priročnik o naboru instrumentov na področju otrokovih pravic, ki sta ga skupaj objavila EU in UNICEF**, obenem pa posebno pozornost namenjati pregledu programov proračunske podpore, ki so bili morda oblikovani brez konkretne analize otrokovih pravic;
- še naprej zagotavljati, da so pri ocenah učinka, razčlenjenih po spolu, po potrebi upoštevane **otrokove pravice**, v skladu z zahtevo po boljši zakonodaji z namenom ocenjevanja temeljnih in človekovih pravic;
- v okviru programov financiranja EU na področju svojega zunanjskega delovanja spodbuditi in preučiti možnost, da se od nevladnih organizacij in mednarodnih organizacij, ki delajo neposredno z otroki, zahteva, naj sprejmejo **ukrepe za varstvo otrok** (ki bi vključevali na primer preverjanje osebja, usposabljanje, mehanizme poročanja itn.).

EU bi morala podpirati in spodbujati partnerske države, naj:

- skrbijo za natančno razčlenitev stroškov, s čimer bi omogočile zadostno dodelitev sredstev za uveljavljanje otrokovih pravic;
- pripravljajo in izvršujejo nacionalne proračune, ki so prilagojeni otrokom, pri čemer naj razvijajo in uporabljajo orodja za vključitev vprašanja otrok v proračunske postopke na nacionalni in podnacionalni ravni, tudi v okviru mednarodnega sodelovanja;
- ocenjujejo učinek ukrepov na otroke.

E. Usklajevalni mehanizmi za izvajanje otrokovih pravic

Za učinkovito izvajanje Konvencije je potrebno **vidno medsektorsko usklajevanje med vladnimi službami** z namenom priznavanja in uveljavljanja otrokovih pravic, enako pa bi moralo veljati za usklajevanje **med osrednjo vladno ravno in drugimi ravnmi upravljanja ter med vlado in drugimi akterji**. Z usklajevanjem naj bi zagotovili, da izvajanje ne priznavajo le velike vladne službe s precejšnjim vplivom na otroke (izobraževanje, zdravje, socialno varstvo itn.), temveč celotna vladna raven, vključno na primer s službami, pristojnimi za financiranje, načrtovanje, zaposlovanje, mlade, enakost spolov, obrambo, migracije in azil, varnost, infrastrukturo, kmetijstvo, ter na vseh ravneh.

EU bi morala:

- podpirati zaposlene na vseh ravneh, ki so v usklajevalni in podporni vlogi, da zagotovijo ustrezno operativno odzivanje na otrokove pravice;
- zagotavljati, da so v strategijah držav na področju človekovih pravic in demokracije upoštevani ustrezni krovni politični cilji iz strateškega okvira in akcijskega načrta EU za človekove pravice in demokracijo³³, skupaj s temi smernicami.

³³ Akcijski načrt za človekove pravice in demokracijo za obdobje 2015–2019, http://eeas.europa.eu/top_stories/2015/200715_human_rights_action_plan_en.htm

EU bi morala podpirati in spodbujati partnerske države, naj:

- vzpostavijo neodvisne institucije za otrokove pravice, tudi državne institucije za človekove pravice, in/ali varuhe otrokovih pravic;
- oblikujejo in okrepijo vladne mehanizme za usklajevanje ukrepov med osrednjimi vladnimi službami (med ministrstvi in službami), med različnimi pokrajinami in regijami, med centralno vladno ravnanje in drugimi ravnmi upravljanja ter med vlado in civilno družbo.

F. Človeški viri in krepitev zmogljivosti

Izkušeni uradniki v vladnih službah in dobro usposobljena delovna sila v vseh sektorjih z zadostnim številom osebja, razporejenega učinkovito po vsej državi, so ključnega pomena za uveljavljanje otrokovih pravic in **bi morali biti bistveni element nacionalne strategije ali akcijskih načrtov.**

EU bi morala:

- zagotoviti, da bo osebje imelo možnost za usposabljanje o pristopu k razvojnemu sodelovanju, temelječem na pravicah, ki zajema vse človekove pravice;
- zagotoviti, da je posebno usposabljanje o otrokovih pravicah in njihovi medsektorski naravi na voljo vsem uslužbencem EU na vseh ravneh, dejavnim na vseh tematskih področjih, vključno s tistimi, ki običajno ne veljajo za pomembna za otrokove pravice. To bi bilo mogoče izvesti tudi z usposabljanjem vodij usposabljanj;
- v ta namen spodbujati uporabo priročnika o naboru instrumentov na področju otrokovih pravic, ki sta ga skupaj objavila EU in UNICEF, ter nadgraditi njegovo razširjanje.

EU bi morala podpirati in spodbujati partnerske države, naj:

- imenujejo zadostno število zaposlenih v posameznem sektorju, ki so razporejeni po vsej državi;
- krepijo zmogljivosti vladnih uradnikov, poslancev, sodnikov, vodij skupnosti in verskih voditeljev, učiteljev, socialnih delavcev, zdravstvenih delavcev, policistov, pripadnikov mirovnih sil ter vseh drugih strokovnjakov, ki delajo z otroki in zanje, tudi z usposabljanjem, ter oblikujejo politike za zaščito otrok z jasnimi smernicami za ustrezno ravnanje, kar zadeva delo z otroki, ter za ureditev poročanja, če gre za zlorabo ali obstaja sum zlorabe s strani partnerjev in pogodbenih uslužbencev. Še posebej pomembno je, da lahko uslužbenci organov pregona spodbujajo in varujejo otrokove pravice ter zagotavljajo njihovo skladnost z mednarodnimi normami in instrumenti;
- okrepijo zmogljivosti skrbnikov in drugih varuhov, da bodo lahko opravljali svoje naloge na področju varstva otrokovih pravic;
- vlagajo v dogodke/kampanje, namenjene ozaveščanju o otrokovih pravicah;
- podpirajo krepitev vloge otrok, da bodo lahko učinkoviteje sodelovali pri odločanju in izvajanju politik, ki jih zadevajo.

G. Podatki, dokazi in znanje

Če naj bi bila strategija in/ali akcijski načrt sprejeta in učinkovito izvedena, je vsekakor treba vedeti, katera področja otrokovih pravic je treba obravnavati. Potrebni so na primer naslednji podatki in znanje: dejstva in številke v zvezi s kršitvami otrokovih pravic ali pomanjkljivosti pri izvajanju, število in značilnosti zadevnih otrok (za katere so potrebni podatki, razčlenjeni po spolu, starosti, dohodku, invalidnosti in drugih dejavnikih, ter informacije o marginaliziranih, ranljivih in težko dosegljivih skupinah, vključujočem upravljanju in drugih vprašanjih, skladnih s pristopom EU, temelječim na pravicah); ter študije primerov dobre prakse. Poleg tega so razčlenjeni podatki pomembni, če naj bi učinkovito obravnavali neenakost in diskriminacijo in tako zagotovili, da noben otrok ne bo zapostavljen.

Pomembno je, da so v akcijskem načrtu zajeti ustrezni kazalniki za spremljanje nadaljnega napredka in oblikovanje trdnih okvirov za rezultate ter za zagotavljanje javne odgovornosti.

EU bi morala podpirati in spodbujati partnerske države, naj:

- razvijejo otrokom prilagojene kazalnike in izvedejo ocene in vrednotenje učinka na otroke na področju spodbujanja in varstva otrokovih pravic;
- za vsak kazalnik zberejo in uporabijo podatke, razčlenjene po spolu, starosti, dohodku, invalidnosti in drugih dejavnikih, ter zagotovijo informacije o marginaliziranih, ranljivih in težko dosegljivih skupinah, vključujočem upravljanju in drugih vprašanjih, skladnih s pristopom EU, temelječim na pravicah);
- spodbujajo okvire konkretnih rezultatov za spremljanje napredka na področju otrokovih pravic, doseženega z ustreznimi kazalniki, trdno osnovo in ustrezno verigo rezultatov;
- se opirajo na ustrezne regionalne primere dobre prakse; na regionalni ravni spodbujajo razprave o uresničevanju otrokovih pravic;
- spodbujajo raziskave in pridobivanje znanja za boljše razumevanje otrokovih pravic ter možnosti za krepitev varnosti in boljše preprečevanje kršitev (glej družbene norme in škodljive prakse).

H. Nadzor in odgovornost

Številni različni akterji na splošno prispevajo k izvajanju nacionalne strategije in/ali akcijskih načrtov oziroma lahko vplivajo na uveljavljanje otrokovih pravic, zato je bistvenega pomena, da vsi spoštujejo mednarodne standarde in norme. Da se to zagotovi, je potreben okvir za nadzor. Elementi takšnega okvira vključujejo nacionalne institucije za človekove pravice (zlasti za spremljanje napredka države pri izvajanju otrokovih pravic), varuhe otrokovih pravic in mehanizme človekovih pravic, kot so Odbor ZN za pravice otroka in posebni predstavniki generalnega sekretarja ZN.

Nacionalne institucije za človekove pravice, kot so varuhi otrokovih pravic, so še posebej pomembne, saj omogočajo otrokom, da izrazijo svoje pomisleke ali se pritožijo zaradi kršenja njihovih pravic, za kar morajo otroci in njihovi zastopniki imeti na voljo učinkovite postopke, prilagojene otrokom. Ti bi morali vključevati zagotavljanje otrokom prijaznih informacij in svetovanja.

EU bi morala podpirati in spodbujati partnerske države, naj:

- uvedejo vrsto ukrepov za zagotavljanje ustreznega nadzora nad vladnimi prizadevanji za uveljavljanje otrokovih pravic in za nadzorovanje dejavnosti drugih akterjev, kot je zasebni sektor, ki lahko vplivajo na uveljavljanje otrokovih pravic;
- zagotovijo, da imajo otroci in njihovi zastopniki dostop do neodvisnih pritožbenih postopkov in sodišč s potrebno, otrokom prijazno pravno in drugo pomočjo;
- zagotovijo, da lahko civilna družba od vlade zahteva odgovornost.

6. IZVAJANJE IN OCENJEVANJE TEH SMERNIC

Delovna skupina Sveta za človekove pravice bo podprla izvajanje smernic ter pri tem po potrebi sodelovala z geografskimi delovnimi skupinami Sveta in Delovno skupino Sveta za razvojno sodelovanje.

V zvezi z izvajanjem, ocenjevanjem in pregledom teh smernic bodo potekale redne izmenjave mnenj

z ustreznimi odbori, pododbori in delovnimi skupinami

Evropskega parlamenta.

Spodbujanje in varstvo otrokovih pravic bosta vključena v ustrezne politike in ukrepe EU, tudi kar zadeva vlogo EU v mednarodnih forumih.

Pregledi izvajanja smernic bodo potekali v rednih časovnih presledkih.

PRILOGE

Priloga I – pravni instrumenti in politični dokumenti EU

Lizbonska pogodba (2009)

Zunanja politika EU na področju otrokovih pravic je v preteklih 10 letih zelo napredovala, pri čemer EU podpira **celostni pristop k uveljavljanju otrokovih pravic**. Lizbonska pogodba, ki je začela veljati 1. decembra 2009, je bila mejnik pri zagotavljanju pravne podlage za politiko EU na področju otrokovih pravic. V njej je posebna pozornost namenjena otrokovim pravicam tako navznoter v okviru njenih lastnih mej kot tudi navzven na splošni ravni.

Člen 3 Pogodbe o Evropski uniji zavezuje EU k doslednemu spoštovanju mednarodnega prava, ki vključuje **Konvencijo ZN o otrokovih pravicah, ter k spodbujanju varstva otrokovih pravic**.

Pogodba o Evropski uniji – člen 3

Unija se bori „proti socialni izključenosti in diskriminaciji **ter spodbuja** socialno pravičnost in varstvo, enakost žensk in moških, solidarnost med generacijami **in varstvo pravic otrok**.“

(krepki tisk je dodan zaradi poudarka)

„V odnosih s preostalim svetom Unija podpira in spodbuja svoje vrednote in interese ... Prispeva k miru, varnosti, trajnostnemu razvoju Zemlje, solidarnosti in medsebojnemu spoštovanju med narodi, prosti in pravični trgovini, odpravi revščine **in varstvu človekovih pravic, predvsem pravic otrok, kakor tudi k doslednemu spoštovanju ... mednarodnega prava**...“ *(krepki tisk je dodan zaradi poudarka)*

Listina EU o temeljnih pravicah

Listina EU o temeljnih pravicah v enem dokumentu združuje temeljne pravice, varovane v EU. Listina je za EU postala pravno zavezujoča z začetkom veljavnosti Lizbonske pogodbe.

Člen 24 – Pravice otroka

„1. Otroci imajo pravico do potrebnega varstva in skrbi za zagotovitev njihove

dobrobiti. Svoje mnenje lahko svobodno izražajo. Njihovo mnenje se upošteva v stvareh, ki jih zadevajo, v skladu z njihovo starostjo in zrelostjo.

2. Pri vseh ukrepih javnih organov ali zasebnih ustanov, ki se nanašajo na otroke, se morajo upoštevati predvsem koristi otroka.

3. Vsak otrok ima pravico do rednih osebnih odnosov in neposrednih stikov z obema staršema, če to ni v nasprotju z njegovimi koristmi.“

Določbe te listine so naslovljene na institucije in organe EU ob spoštovanju [načela subsidiarnosti](#), na nacionalne organe pa samo, kadar izvajajo pravo EU.

Pravni red³⁴ in politični dokumenti o otrokovih pravicah, ki so pomembni za zunanje delovanje EU

Naslednje konvencije se uporabljajo tudi za zunanje delovanje EU in so vključene v dokument o pravnem redu EU.

- Konvencija z dne 25. oktobra 1980 o civilnopravnih vidikih mednarodnega protipravnega odvzema otrok, <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=24>;
- Konvencija z dne 19. oktobra 1996 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju, uveljavljanju in sodelovanju glede starševske odgovornosti in ukrepov za varstvo otrok, <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=70>;
- Konvencija z dne 23. novembra 2007 o mednarodni izterjavi preživnine otrok in drugih oblik družinskih preživnin, <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=131>;

Dokumenti EU o politikah

Agenda EU za otrokove pravice³⁵ (2011) se izrecno sklicuje na otrokove pravice kot prednostno nalogo zunanjega delovanja EU.

[Akcijski načrt EU za človekove pravice in demokracijo za obdobje 2015–2019³⁶](#), sprejet julija 2015, zajema številne ukrepe, povezane z otroki. Navedeni ukrepi so neposredno povezani z otrokovimi pravicami, vendar večina ukrepov iz akcijskega načrta zaradi horizontalne narave teh pravic vpliva na otroke.

³⁴ http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/files/acquis_rights_of_child.pdf

³⁵ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij: Agenda EU za otrokove pravice, [COM\(2011\) 60 final](#) z dne 15. februarja 2011.

³⁶ Akcijski načrt EU za človekove pravice in demokracijo, https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/eu_action_plan_on_human_rights_and_democracy_en_2.pdf

<p>Ukrep 14 b</p>	<p>V okviru zunanjega delovanja EU in razvojnega sodelovanja prednostno izvajanje ukrepov, usmerjenih med drugim v zaščito telesne in psihološke nedotakljivosti žensk in deklet z dejavnostmi, ki prispevajo k varstvu človekovih pravic in svoboščin žensk pred nasiljem, s posebnim poudarkom na odpravi pohabljanja ženskih spolovil, porok otrok, zgodnjih in prisilnih porok, nasilja na podlagi spola ter spolnega nasilja v konfliktih; njihove ekonomske, socialne in kulturne pravice ter njihovo soodločanje in sodelovanje v socialnih in političnih forumih; oblikovanje in izvajanje akcijskega načrta, ki bo nasledil akcijski načrt EU za enakost spolov in krepitev vloge žensk pri razvojnem sodelovanju za obdobje 2010–2015 (akcijski načrt za enakost spolov).</p>
<p>15. Spodbujanje, varstvo in uresničevanje otrokovih pravic</p> <p>Ukrep 15 a</p>	<p>Podpiranje prizadevanj partnerskih držav za spodbujanje, varstvo in uresničevanje otrokovih pravic s posebnim poudarkom na krepitvi sistemov za varstvo otrok z namenom zaščite otrok pred nasiljem, izkoriščanjem, zlorabo in zanemarjanjem.</p>
<p>Ukrep 15 b</p>	<p>Podpiranje partnerskih držav pri spodbujanju, varstvu in uresničevanju otrokovih pravic s poudarkom na ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah, kot so pravica do izobraževanja, zdravja, prehrane in socialne zaščite, ter boju proti najhujšim oblikam dela otrok, pri čemer mora vodilo zmeraj biti največja otrokova korist.</p>
<p>Ukrep 15 c</p>	<p>Spodbujanje ratifikacije izbirnih protokolov h Konvenciji ZN o otrokovih pravicah glede udeležbe otrok v oboroženih spopadih in glede prodaje otrok, otroške prostitucije in otroške pornografije ter preučitev pristopa k izbirnemu protokolu glede postopka naznanitve.</p>

<p>Ukrep 19 c</p>	<p>Podpiranje dejavnosti za spremljanje in preprečevanje hujškanja, ki bi lahko privedlo do hudih kršitev ali zlorab človekovih pravic, zlasti grozodejstev; podpiranje dejavnosti v boju proti sovražnemu govoru in nasilnemu ekstremizmu z opredelitvijo temeljnih vzrokov, oblikovanjem protipropagande, izobraževanjem na področju človekovih pravic ter pobudami za vzpostavljanje miru, ki so namenjene predvsem otrokom in mladim.</p>
<p>Ukrep 19 e</p>	<p>Podpiranje oblikovanja programov za preprečevanje, odzivanje in (dolgoročno) ponovno vključitev, namenjenih otrokom, ki so jih prizadeli oboroženi spopadi, v sodelovanju z lokalnimi skupnostmi, prizadetimi otroki in starši (npr. psihosocialna podpora, ponovna družbeno-gospodarska vključitev, izobraževanja in usposabljanja na področju življenjskih veščin ter izsleditev družin in njihova ponovna združitve).</p>
<p>Ukrep 20 b</p>	<p>Podpiranje prizadevanj posebnega predstavnika ZN za otroke v oboroženih spopadih, zlasti podpiranje oblikovanja, izvajanja in spremljanja akcijskih načrtov za odpravo in preprečevanje hudih kršitev zoper otroke, ki so jih prizadeli oboroženi spopadi, vključno z zastopanjem interesov in programskimi dejavnostmi.</p>
<p>Ukrep 23 a</p>	<p>Oblikovanje sektorskih operativnih smernic za osebje v misijah v okviru SVOP, ki sodeluje s policijo, vojsko, pazniki v zaporih in sodstvom, da se zagotovi praktično usmerjanje glede vključevanja človekovih pravic in mednarodnega humanitarnega prava, kot je ustrezno, s poudarkom na zaščiti civilistov, zlasti otrok, ter krepitevi vloge in udeležbi žensk in deklet.</p>

Akcijski načrt EU za enakost spolov in krepitev vloge žensk: spreminjanje življenj deklet in žensk prek zunanjih odnosov EU (2016–2020) opisuje ambiciozen pristop k enakosti spolov ter k spodbujanju, varstvu in uresničevanju človekovih pravic žensk in deklet. Namen načrta je osredotočiti prizadevanja *vseh* akterjev EU na spremembo institucionalne kulture, da bi učinkoviteje dodeljevali sredstva, dosegali napredek v zvezi z enakostjo spolov in krepitev vloge žensk ter o tem poročali. Ta horizontalna prednostna naloga predstavlja prispevek k naslednjim trem vertikalnim tematskim področjem, katerih temelj je, in sicer: telesna in duševna celovitost deklet in žensk; njihove ekonomske in socialne pravice; njihovo soodločanje in sodelovanje.

Priloga II – Seznam ciljev trajnostnega razvoja in najpomembnejših ciljev za otroke

<p>Cilji trajnostnega razvoja, ki so neposredno pomembni za otroke</p>	<p>Z otroki povezani cilji trajnostnega razvoja* (ali ljudi v težkih razmerah)</p>
<p>CILJ TRAJNOSTNEGA RAZVOJA 1: Odprava revščine</p>	<p>Cilj 1.1: Povsod izkoreniniti skrajno revščino, ki je trenutno opredeljena kot število ljudi, ki živijo z manj kakor 1,25 ameriškega dolarja na dan Cilj 1.2: Vsaj prepoloviti delež moških, žensk in otrok vseh starosti, ki živijo pod pragom revščine v vseh njenih razsežnostih skladno z opredelitvami v posamezni državi Cilj 1.3: Uvesti državi prilagojene sisteme in ukrepe splošnega socialnega varstva, z minimalnim pragom vred, ter do leta 2030 vanje vključiti precejšen delež revnih in najbolj zapostavljenih Cilj 1.5: Poskrbeti za večjo odpornost najrevnejših in ljudi, ki živijo v težkih razmerah, zmanjšati njihovo izpostavljenost in dovzetnost za skrajne vremenske pojave, ki so posledica podnebnih sprememb, ter druge gospodarske, socialne in okoljske pretrese in katastrofe</p>
<p>CILJ TRAJNOSTNEGA RAZVOJA 2: Odprava lakote</p>	<p>Cilj 2.1: Odpraviti lakoto in vsakomur zagotoviti dostop do varne, hranljive in zadostne hrane čez vse leto, zlasti revnim in ljudem, ki živijo v težkih razmerah, med njimi dojenčkom Cilj 2.2: Odpraviti vse oblike neustrezne prehranjenosti in do leta 2025 doseči mednarodno sprejete cilje o zaostajanju v telesnem razvoju in hiranju pri otrocih do petega leta starosti ter upoštevati prehranske potrebe mladostnic, nosečnic in doječih žensk</p>
<p>CILJ TRAJNOSTNEGA RAZVOJA 3: Zdravo življenje</p>	<p>Cilj 3.1: Na svetovni ravni zmanjšati umrljivost mater na manj kot 70 na 100 000 živorojenih otrok Cilj 3.2: Preprečiti primere smrti novorojenčkov in otrok do petega leta starosti, ki bi jih bilo mogoče preprečiti, ter si v vseh državah prizadevati za zmanjšanje umrljivosti novorojenčkov na največ 12 na tisoč živorojenih otrok in umrljivosti otrok do petega leta starosti na največ 25 na tisoč živorojenih otrok Cilj 3.7: Vsem omogočiti dostop do zdravstvene oskrbe na področju spolnega in reproduktivnega zdravja, tudi za načrtovanje družine, ozaveščanje in izobraževanje, ter vključiti reproduktivno zdravje v nacionalne strategije in programe Cilj 3.8: Poskrbeti za splošno zdravstveno zavarovanje ..., dostop do kakovostnih osnovnih zdravstvenih storitev ter dostop do varnih, učinkovitih, kakovostnih in cenovno dostopnih osnovnih zdravil in cepiv za vsakogar</p>

<p>CILJ TRAJNOSTNEGA RAZVOJA 4: Kakovostno izobraževanje</p>	<p>Cilj 4.1: Vsem deklicam in dečkom omogočiti, da dokončajo brezplačno, enakopravno in kakovostno osnovno in srednjo šolo s konkretnimi in uporabnimi učnimi rezultati Cilj 4.2: Vsem deklicam in dečkom omogočiti dostop do kakovostnega razvoja v zgodnjem otroštvu, varstva in predšolske vzgoje kot priprave na osnovno šolo Cilj 4.4: Občutno povečati število mladih in odraslih z ustreznim, tudi tehničnim in strokovnim znanjem in spretnostmi za zaposlitev, dostojno delo in podjetništvo Cilj 4.5: Odpraviti razlike med spoloma v izobraževanju ter omogočiti enakopraven dostop do vseh ravni izobraževanja in strokovnega usposabljanja za zapostavljene skupine, med njimi invalide, domorodna ljudstva in otroke, ki živijo v težkih razmerah Cilj 4.6: Zagotoviti, da bodo vsi mladi ... znali pisati, brati in računati Cilj 4.7: Poskrbeti, da bodo vsi učenci pridobili znanje in spretnosti, potrebne za spodbujanje trajnostnega razvoja, tudi z izobraževanjem o trajnostnem razvoju in trajnostnem načinu življenja, človekovih pravicah, enakosti spolov, spodbujanju kulture miru in nenasilja, globalnem državljanstvu ter spoštovanju kulturne raznolikosti in prispevka kulture k trajnostnemu razvoju</p> <p>Cilj 4.a: Zgraditi in preurediti izobraževalne ustanove, prilagojene otrokom, invalidom in obema spoloma, ter vsem omogočiti varno, nenasilno, vključujoče in spodbudno učno okolje</p>
<p>CILJ TRAJNOSTNEGA RAZVOJA 5: Enakost spolov</p>	<p>Cilj 5.1: Povsod odpraviti vse oblike diskriminacije žensk in deklet Cilj 5.2: Izkoreniniti vse oblike nasilja nad ženskami in deklicami v javnem in zasebnem življenju, med njimi trgovino z ljudmi in druge vrste izkoriščanja, tudi spolno izkoriščanje Cilj 5.3: Izkoreniniti vse škodljive običaje, kot so poroke otrok, zgodnje in prisilne poroke ter pohabljanje ženskih spolovil Cilj 5.6: vsem omogočiti dostop do spolnega in reproduktivnega zdravja in reproduktivnih pravic v skladu z akcijskim programom Mednarodne konference o prebivalstvu in razvoju, pekinškimi izhodišči za ukrepanje ter sklepnimi dokumenti s preglednih konferenc;</p> <p>Cilj 5.c: Sprejeti in utrditi tehtne politike in izvršilne predpise za spodbujanje enakosti spolov in krepitev vloge žensk in deklic na vseh ravneh</p>

<p>CILJ TRAJNOSTNEGA RAZVOJA 6: Čista voda in sanitarna ureditev</p>	<p>Cilj 6.1: Vsem omogočiti enakopraven dostop do čiste in cenovno dostopne pitne vode Cilj 6.2: Vsem omogočiti enakopraven dostop do ustrezne sanitarne ureditve in higijene ter odpraviti opravljanje potrebe na prostem, pri čemer je treba ustrezno pozornost nameniti ženskam in deklicam ter ljudem, ki živijo v težkih razmerah Cilj 6.b: Podpirati in povečati sodelovanje lokalnih skupnosti pri boljšem gospodarjenju z vodo in sanitarni komunalni ureditvi</p>
<p>CILJ TRAJNOSTNEGA RAZVOJA 7: Energija</p>	<p>Cilj 7.1: Vsem zagotoviti dostop do zanesljive in sodobne oskrbe z energijo po sprejemljivih cenah</p>
<p>CILJ TRAJNOSTNEGA RAZVOJA 8: Gospodarska rast in dostojno delo</p>	<p>Cilj 8.5: Doseči polno in produktivno zaposlenost ter vsem ženskam in moškim, tudi mladim in invalidnim, zagotoviti dostojno delo in enako plačilo za delo enake vrednosti Cilj 8.6: Do leta 2020 občutno zmanjšati delež mladih, ki niso zaposleni ali se ne šolajo ali usposablajo Cilj 8.7: Sprejeti učinkovite takojšnje ukrepe za odpravo prisilnega dela, sodobnega suženjstva in trgovine z ljudmi ter prepoved in izkoreninjenje najhujših oblik dela otrok, tudi novačenja in uporabe otrok vojakov, ter do leta 2025 odpraviti vse oblike dela otrok Cilj 8.b: Do leta 2020 izoblikovati in uveljaviti svetovno strategijo za zaposlovanje mladih</p>
<p>CILJ TRAJNOSTNEGA RAZVOJA 9: Vzdržljiva infrastruktura/inovacije</p>	<p>Cilj 9.c: Občutno povečati dostopnost informacijske in komunikacijske tehnologije ter si prizadevati za splošen in cenovno ugoden dostop do interneta v najmanj razvitih državah do leta 2020</p>
<p>CILJ TRAJNOSTNEGA RAZVOJA 10: Zmanjšati neenakosti</p>	<p>Cilj 10.2: Zagotoviti večjo vlogo vseh ljudi ter spodbujati njihovo vključevanje v družbeno, gospodarsko in politično življenje, ne glede na starost, spol, invalidnost, raso, narodnost, poreklo, vero ali ekonomski ali drug status Cilj 10.3: Zagotoviti enake možnosti in zmanjšati neenakost rezultatov, tudi z odpravo diskriminatornih zakonov, politik in ravnanja ter s spodbujanjem ustrezne zakonodaje, politike in ukrepov</p>

<p>CILJ TRAJNOSTNEGA RAZVOJA 11: Trajnostna mesta</p>	<p>Cilj 11.1: Vsem zagotoviti dostop do ustreznega, varnega in cenovno sprejemljivega prebivališča in osnovnih storitev... Cilj 11.2: Vsem omogočiti uporabo varnega, cenovno sprejemljivega, dostopnega in trajnostnega prevoza ter izboljšati prometno varnost, zlasti z boljšimi možnostmi javnega prevoza Cilj 11.7: Zagotoviti splošen dostop do varnih, odprtih in dostopnih zelenih in javnih površin, zlasti za ženske in otroke...</p>
<p>CILJ TRAJNOSTNEGA RAZVOJA 13: Podnebne spremembe</p>	<p>Cilj 13.3: Izboljšati izobraževanje, ozaveščanje ter človeške in institucionalne zmogljivosti za blažitev podnebnih sprememb, prilagajanje, omejevanje posledic in zgodnje opozarjanje Cilj 13.b: Spodbujati mehanizme za povečanje zmogljivosti za učinkovito načrtovanje in upravljanje v povezavi s podnebnimi spremembami v najmanj razvitih državah in malih otoških državah v razvoju, tudi s poudarkom na ženskah, mladih ter lokalnih in zapostavljenih skupnostih</p>
<p>CILJ TRAJNOSTNEGA RAZVOJA 16: Miroljubne in vključujoče družbe</p>	<p>Cilj 16.2: Izkoreniniti zlorabo in izkoriščanje otrok, trgovino z njimi, vse vrste nasilja nad otroki in njihovo mučenje Cilj 16.3: Spodbujati spoštovanje načel pravne države na državni in mednarodni ravni ter poskrbeti za enakopraven dostop do pravnega varstva Cilj 16.7: Poskrbeti za odzivno in odprto odločanje vseh ljudi prek njihovih predstavnikov na vseh ravneh Cilj 16.9: Vsem urediti osebni pravni status, tudi z vpisom rojstev v matični register Cilj 16.10: Zagotoviti dostop javnosti do informacij in varovati temeljne svoboščine v skladu z notranjo zakonodajo in mednarodnimi sporazumi</p>

* Otroci so opredeljeni kot osebe, mlajše od 18 let; * mladi so opredeljeni kot osebe, stare med 15 in 24 let.

Priloga III – Smernice EU o človekovih pravicah, sporočilo Komisije in sklepi Sveta

EU je sprejela 11 smernic EU o človekovih pravicah. Smernice EU se sprejemajo na ministrski ravni, zato so odločno politično sporočilo o prednostnem pomenu, ki ga EU in njene države članice pripisujejo tem vprašanjem. **Smernice EU o človekovih pravicah v nadaljevanju dopolnjujejo smernice o spodbujanju in varstvu otrokovih pravic**, zato je pomembno, da jih akterji EU poznajo in da se nanje sklicujejo.

- [Smernice EU o otrocih v oboroženih spopadih](#) (2008) in izvedbena strategija (2010).

Te smernice, ki so bile revidirane leta 2008, zavezujejo EU, da celovito obravnava vpliv oboroženih spopadov na otroke. [Strategija EU za izvajanje smernic EU o otrocih v oboroženih spopadih](#), ki je bila revidirana leta 2010, je osredotočena na preprečevanje in varstvo, pa tudi na rehabilitacijo in ponovno vključevanje v družbo otrok, ki so sodelovali v oboroženih silah ali skupinah. Poleg tega daje smernice za spremljanje, poročanje in sodelovanje z ZN. Izvajanje teh smernic je usmerjeno na prednostne države, ki jih redno pregledujejo v skladu s seznamom prednostnih držav, ki ga v zvezi z otroki v oboroženih spopadih pripravijo ZN.

- [Smernice EU glede nasilja nad ženskami in boja proti vsem vrstam diskriminacije proti njim](#) (2008)

EU je prav tako že dolgo zavezana spodbujanju enakosti spolov in pravic deklet in žensk. Smernice iz leta 2008 o diskriminaciji žensk in deklet ter nasilju nad njimi in [akcijski načrt EU za enakost spolov in krepitev vloge žensk pri razvoju](#) so temelj dejavnosti EU na tem področju.

- [Smernice EU glede mučenja in drugih krutih, nečloveških ali poniževalnih kazni ali ravnanja](#) (2012) (posodobljene naj bi bile leta 2016)

S temi smernicami si EU prizadeva prispevati k izkoreninjenju mučenja in drugih oblik krutega, nečloveškega ali poniževalnega ravnanja ali kaznovanja. Poleg tega si prizadeva za odpravo nekaznovanosti storilcev teh kaznivih dejanj.

Otroci so v teh smernicah obravnavani kot skupina, ki potrebuje posebno zaščito.

- [Smernice EU o smrtni kazni](#) (2013)

Evropska unija odločno in odkrito nasprotuje smrtni kazni v vseh primerih in okoliščinah, **tudi za kazniva dejanja, ki jih storijo osebe, mlajše od osemnajst let.**

- [Smernice EU za spodbujanje uresničevanja in varstvo vseh človekovih pravic LGBTI \(lezbijk, gejev, biseksualcev, transseksualcev in interseksualcev\)](#) (2013)

LGBTI so ranljiva skupina in so še vedno žrtve preganjanj, diskriminacije, ustrahovanja in izredno slabega ravnanja, ki pogosto vključuje skrajne oblike nasilja, tudi mučenje in umore.

Zlasti pomembno je sklicevanje na otroke v točki 10 in 11 Priloge 2 – Elementi za analizo/seznam za preverjanje stanja v zvezi z vprašanji človekovih pravic LGBTI.

- [Smernice EU o svobodi izražanja na spletu in drugje](#) (2014)

EU v okviru programov izobraževanja in usposabljanja o človekovih pravicah v skladu z deklaracijo ZN o izobraževanju in usposabljanju v zvezi s človekovimi pravicami spodbuja ozaveščanje javnosti ter medijsko in spletno pismenost, ozavešča pa tudi o pomenu takšne pismenosti za varno in odgovorno rabo interneta, **zlasti za otroke in mlade.**

– Najpomembnejše sporočilo Komisije

- [Sporočilo Komisije „Za odpravo pohabljanja ženskih spolovil“](#) (november 2013)

V sporočilu je opredeljen okvir za vrsto dejavnosti, ki se bodo izvajale v okviru obstoječih instrumentov EU tako znotraj kot zunaj EU, da bi v zadevnih državah partnericah prek delegacij EU podpirali akterje na terenu, razvijali znanja in zbirali podatke ter krepili ukrepe na področju zunanjega delovanja, namenjene odpravljanju pohabljanja ženskih spolovil.

– Najpomembnejši sklepi Sveta

- [Sklepi Sveta o otrokovih pravicah](#) (december 2014)
- [Sklepi Sveta o delu otrok](#) (junij 2016)
- [Sklepi Sveta o delu otrok](#) (junij 2010)
- [Sklepi Sveta o enakosti spolov pri razvoju](#) (maj 2015)
- [Sklepi Sveta o akcijskem načrtu za enakost spolov za obdobje 2016–2020](#) (oktober 2015)
- [Sklepi Sveta o spodbujanju in varovanju otrokovih pravic v okviru zunanjepolitičnega delovanja Evropske unije – razvojna in humanitarna razsežnost](#) (maj 2008)